प्र.८.
अपूर्ण

६०)

पंचसुक्त

संस्कृत

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(१)

अष्टापदी नवपदी बभूवुषी सहस्राक्षरा परमे व्योमन्॥
तस्याः समुद्रा अधि वि क्षरंति तेन जीवंति प्रदिशश्चतस्रः॥
ततः क्षरत्यक्षरं तद्विश्वमुप जीवति॥ शकमयं धूममा
राद्दपश्यं विषूवता पर एनावरेण॥ उक्षाणं पृश्निमप
चंत वीरास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन्॥ त्रयः केशि
न ऋतुथा वि चक्षते संवत्सरे वपत एक एषां॥ वि
श्वमेको अभि चष्टे शचीभिर्ध्राजिरेकस्य ददृशे न रूपं॥
चत्वारि वाक्परिमिता पदानि तानि विदुर्ब्राह्मणा ये
मनीषिणः॥ गुहा त्रीणि निहिता नेंगयंति तुरीयं वाचो

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

मनुष्या वदंति॥इंद्रं मित्रं वरुणमग्निमाहुरथो दिव्यःससु
पर्णो गरुत्मान्॥एकं सद्विप्रा बहुधा वदंत्यग्निं यमं मात
रिश्वानमाहुः॥९॥कृष्णं नियानं हरयःसुपर्णा अपो व
साना दिवमुत्पतंति। त आववृत्रन्त्सदनादृतस्या
दिद्घृतेन पृथिवी व्युद्यते॥द्वादश प्रधयश्चक्रमेकं त्री
णि नभ्यानि क उ तच्चिकेत। तस्मिन्त्साकं त्रिशता न शं
कवोर्पिताःषष्टिर्न चलाचलासः॥यस्ते स्तनःशश
योयो मयोभूर्येन विश्वा पुष्यसि वार्याणि॥यो रत्नधा

(2A)

वंसुविद्यःसुदत्रःसरस्वतितमिहधातवेकः॥यज्ञेनय
ज्ञमयजंतदेवास्तानिधर्माणिप्रथमान्यासन्॥तेह
नाकंमहिमानःसचंतयत्रपूर्वेसाध्याःसंतिदेवाः॥
समानमेतदुदकमुच्चैत्यवचाहभिः॥भूमिंपर्जन्या
जिन्वंतिदिवंजिन्वंत्यग्नयः॥दिव्यंसुपर्णंवायसं
बृहंतमपांगर्भंदर्शतमोषधीनां॥अभीपतोवृ
ष्टिभिस्तर्पयंतंसरस्वंतमवसेजोहवीमि॥१०॥
अथविष्णुसूक्तप्रारंभः॥ॐविष्णोर्नुकंवीर्याणि

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(3)

विष्णुसूक्त
पृष्ठ
१०

प्रवोचं यः पार्थिवानि विममे रजांसि ॥ यो अस्कभा
यदुत्तरं सधस्थं विचक्रमाणस्त्रेधोरुगायः ॥ प्रत
द्विष्णुस्तवते वीर्येण मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः ॥
यस्योरुषु त्रिषु विक्रमणेष्वधि क्षियंति भुवना
नि विश्वा ॥ प्र विष्णवे शूषमेतु मन्म गिरिक्षित
उरुगायाय वृष्णे ॥ य इदं दीर्घं प्रयतं सधस्थमेको
विममे त्रिभिरित्पदेभिः ॥ यस्य त्री पूर्णा मधुना प
दान्यक्षीयमाणा स्वधया मदंति ॥ य उ त्रिधातु पृ

रु

राम
१०

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

थिवीमुलद्यामेकोदाधारभुवनानिविश्वा॥तदस्यप्रि
यमभिपाथोअश्यांनरोयत्रदेवयवोमदंति॥उ
रुक्रमस्यसहिबंधुरित्थाविष्णोःपदेपरमेमध्वउ
(3A) त्सः॥तावांवास्तून्युश्मसिगमध्येयत्रगावोभूरि
शृंगाअयासः॥अत्राहतदुरुगायस्यवृष्णःपरमंपद त
मव भातिभूरि॥१॥प्रवःपांतमंधसोधियायतेमहे
शूरायविष्णवेचार्चत॥यासानुनिपर्वताना
मदाभ्यामहस्तस्थतुरर्वतेवसाधुना॥त्वेषमित्था

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

वि०सू० ११ (५)

समरणं शिमीवतोरिंद्राविष्णू स्तुतपावामुरुष्यति
यामर्त्यायप्रतिधीयमानमित्कृशानोरस्तुरसना
मुरुष्यथः॥ताईंवर्धंतिमह्यस्यपौंस्यंनिमातरानय
त्ति रेतसेभुजे॥दधातिपुत्रोवरंपरंपितुर्नामतृती
यमधिरोचनेदिवः॥तत्तदिदस्यपौंस्यंगृणीमसीन
स्यत्रातुरवृकस्यमीढुषः॥यःपार्थिवानित्रिभि
रिद्विगामभिरुरुक्रमिष्टोरुगायायजीवसे॥द्वेइद
स्यक्रमणेस्वर्दृशोभिख्यायमर्त्योभुरण्यति॥तृतीय
मस्यनकिरादधर्षतिवयश्चनपतयंतःपतत्रिणः
॥चतुर्भिःसाकंनवतिंचनामभिश्चक्रंवृत्तंव्यतीँरवी राम ११

भि

निपतू ।। बृहच्छरीरो विमिमान ऋक्वभिर्युवाकुमा
रः प्रत्यैत्या हवं ।। २ ।। भवामित्रो न शेव्यो घृतासुति
विभूत द्युम्न एवया उ सप्रथाः ।। अधा ते विष्णो विदु
षा चिदर्ध्यः स्तोमो यज्ञश्च राध्यो हविष्मता ।। यः
पूर्व्याय वेधसे नवीयसे सुमज्जानये विष्णवे ददा
शति ।। यो जातमस्य महतो महि ब्रवत्सेदु श्रवो
भिर्युज्यं चिदभ्यसतू ।। तमु स्तोतारः पूर्व्यं यथा
विद ऋतस्य गर्भं जनुषा पिपर्तन ।। आस्य जानंतो

" Joint project of Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

विष्णुसू० १२

नामाचिद्विवक्तन महस्ते विष्णोस्सुमतिं भजामहे ॥
तमस्य राजा वरुणस्तमश्विना क्रतुं सचंत मा
रुतस्य वेधसः ॥ दाधार दक्षमुत्तमम हर्विदं व्रजं
(५) च विष्णुः सखिवाँ अपोर्णुते ॥ आयो विवाय सच
थाय दैव्य इंद्राय विष्णुः सुकृते सुकृत्तरः वेधा
अजिन्वत्त्रिषधस्थ आर्यमृतस्य भागे यजमान
माभजत् ॥ तवाश्रिये मरुतो मर्जयंत रुद्रयत्ते
जनिमचारुचित्रं ॥ पदंयद्विष्णोरुपमंनिधायितेन राम १२

(5A)

पासिगुह्यंनामगोनां॥धा१संवांकर्मणासामेष
हिनोमींद्राविष्णूअपसस्पारेअस्य॥जुषेथांय
ज्ञंद्रविणंचधत्तमरिष्टैर्नःपथिभिःपारयंता॥या
याविश्वासांजनितारामतीनामिंद्राविष्णूकल
शासोमधाना॥प्रवांगिरःशस्यमानाअवंतुप्र
स्तोमासोगीयमानासोअर्कैः॥इंद्राविष्णूमदप
तीमदानामासोमंयातंद्रविणोदधाना॥संवा
मंजन्त्वक्तुभिर्मतीनांसंस्तोमासःशस्यमानास

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

बि०सू०
१३

(८)

उक्थैः॥ आ वामश्वासो अभि मादिषाह इंद्राविष्णू स
धमादो वहंतु॥ जुषेथां विश्वा हवना मती नामुप ब्र
ह्माणि शृणुतं गिरो मे॥ इंद्राविष्णू तत्पनयाय्यं
वां सोमस्य मद उरु चक्रमाथे॥ अकृणुतमंत
रिक्षं वरीयोऽप्रथतं जीवसे नो रजांसि॥ इंद्राविष्णू
हविषा वावृधानाग्राद्वाना नमसा रातहव्या॥ घृ
तासुती द्रविणं धत्तमस्मे समुद्रः स्थः कलशः
सोमधानः॥ इंद्राविष्णू [illegible] बतं मध्वो अस्य सोमस्य राम
१३

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

रस्मा ऽठरं पृणेथां ॥ आ वामंधांसि मदिराण्यग्मन्नु
(6a) प ब्रह्माणि शृणुतं हवं मे ॥ उभा जिग्यथुर्न परा
जयेथे न परा जिग्ये कतरश्चनैनोः ॥ इंद्रश्च विष्णो
यदपस्पृधेथां त्रेधा सहस्रं वि तदैरयेथां ॥ ४ ॥ प
रो मात्रया तन्वा वृधान न ते महित्वमन्वश्नुवंति ॥
उभे ते विद्म रजसी पृथिव्या विष्णो देव त्वं परमस्य
वित्से ॥ न ते विष्णो जायमानो न जातो देव महिम्नः
परमंतमाप ॥ उदस्तभ्ना नाकमृष्वं बृहंतं दाधर्थ

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

वि० सू०
२४
(७)

प्राच्यीकूकुंभंपृथिव्याः॥इरावतीधेनुमतीहिभूतं
सूयवसिनीमनुषे दशस्या॥व्यस्तभ्नारोदसीवि
षणावेते दाधर्थ पृथिवीम भितोमयूखैः॥ऊरुंय
ज्ञायचक्रथुरुकोकं जनयंता सूर्यमुषासम
ग्निं॥दासस्यचिद्वृषशिप्रस्यमाया जघ्नथुर्नरा
पृतनाज्येषु॥इंद्राविष्णू दृंहिताःशंबरस्य नव
पुरोनवतिं चश्नथिष्ट॥शतंवर्चिनःसहस्रंचसा
कंहथोअप्रत्यसुरस्यवीरान्॥इयंमनीषाबृहद् राम १४

(७अ)

तीबृहंतोरुक्रमातवसावर्धयंती ॥ ररे वांस्तोमं
विदथेषु विष्णो पिन्वतमिषो वृजनेष्विंद्र ॥ वषट्
ते विष्णवास आ कृणोमि तन्मे जुषस्व शिपिविष्ट
हव्यं ॥ वर्धंतु त्वा सुष्टुतयो गिरो मे यूयं पात स्वस्ति
नः सदा नः ॥५॥ नू मर्तो दयते सनिष्यन्यो विष्णव
उरुगायाय दाशत् ॥ प्र यः सत्राचा मनसा यजा
त एतावंतं नर्यमाविवासात् ॥ त्वं विष्णो सु
मतिं विश्वजन्यामप्रयुतामेवयावो मतिं दाः ॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

विष्णुसूक्त
पृष्ठे
१५

(8)

पर्च्यो यथा नः स्कुवितस्य भूरेरश्वावतःपुरुश्चंद्रस्यरा
यः॥त्रिर्देवः पृथिवीमेष एतां विचक्रमे शतर्चसंम
हित्वा॥प्रविष्णुरस्तु तवसस्तवीयान्त्वेषंह्यस्य स्थ
विरस्य नाम॥विचक्रमे पृथिवीमेष एतांक्षेत्रा
यविष्णुर्मनुषे दशस्यन्॥ध्रुवासो अस्य कीरयो
जनास उरुक्षितिं सुजनिमा चकार॥प्रतत्ते अ
द्य शिपिविष्टनामार्यःशंसामि वयुनानि विद्वान्॥तं
त्वागृणामि तवसमतव्यान्क्षयंतमस्य रजसः पराके
किमित्ते विष्णो परिचक्ष्यं भूत्प्रयद्ववक्षे शिपिवि

राम
१५

विष्णुसूक्त
पृष्ठे
१६
(8A)

शोअस्मि ।। मावर्पो अस्मदप गूह एतद्यन्यरूपः समि
थे बभूथ ।। वषट् ते विष्णावास आ कृणोमि तन्मे जु
षस्व शिपिविष्ट हव्यं ।। वर्धंतु त्वा सुष्टुतयो गिरो मे यूयं
पात स्वस्तिभिः सदा नः ।। अतो देवा अवंतु नो यतो वि
ष्णुर्वि-चक्रमे ।। पृथिव्याः सप्त धामभिः ।। इदं विष्णुर्वि-चक्रमे त्रे
धा निदधे पदं ।। समूळ्हमस्य पांसुरे ।। त्रीणि पदा वि-चक्रमे वि
ष्णुर्गोपा अदाभ्यः ।। अतो धर्माणि धारयन् ।। विष्णोः कर्माणि प
श्यत यतो व्रतानि पस्पशे ।। इंद्रस्य युज्यः सखा ।। तद्विष्णोः पर
मं पदं सदा पश्यंति सूरयः ।। दिवीव चक्षुराततं ।। तद्विप्रासो वि राम
पन्यवो जागृवांसः सामिंधते ।। विष्णोर्यत्परमं पदं ।। श्रीकृष्णा १६
र्पणमस्तु ।। शाके अठराशे अठरा दुर्मुख नाम संवत् आश्विन
शु॰ ध प्रतिपदा बुधे इदं पुस्तकं समाप्तं लिखितं पुरुषोत्तम परांजपे ।।

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(१)

॥ पंचसूक्तं समाप्तं श्रीगजाननप्र० ॥

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com